

Leen 't Hart (1920-1992)

Zijn wereldwijde invloed op de beiaardkunst

naar een voordracht in 1994 voor het 9e Congres van de World Carillon Federation, Chambéry, Frankrijk.

door Laura Meilink-Hoedemaker

Wanneer we spreken over Leen 't Hart dan hebben we het over een all round musicus, die meer dan 50 jaar actief was als componist, beiaardier en organist, en die 30 jaar aan het hoofd stond van de Nederlandse Beiaardschool. Deze presentatie biedt een overzicht over zijn activiteiten en wereldwijde invloed als beiaardier en als docent. Dit gaat het gemakkelijkst als we deze vijftig jaar opdelen in vijf perioden van elk tien jaar.

Eerste periode: 1943-1953

Deze periode kan worden beschouwd als basis voor 't Harts loopbaan als uitvoerend musicus en zijn leven als huisvader.

Na zijn studie in Delft bij stadsbeiaardier Jan Hendrik Storm, en zijn benoeming in 1943 als adjunct-stadsbeiaardier van Delft, in een duobaan met Rien Ritter, zette Leen 't Hart zijn studie voort met privélessen bij Ferdinand Timmermans in Rotterdam en lessen van Staf Nees aan de beiaardschool in het Belgische Mechelen. In 1949 won hij in Rotterdam de Eerste prijs op het concours van de Nederlandse Klokkenspel Vereniging (NKV) en in 1950 behaalde hij het einddiploma van de beiaardschool in Mechelen met het predicaat 'met grote onderscheiding'.

In 1952 werden 't Hart en Ritter benoemd als stadsbeiaardiers in Leiden. In 1953 won 't Hart de NKV-beiaardwedstrijd in Utrecht. In datzelfde jaar werd hij benoemd tot stadsbeiaardier van Amersfoort. Op internationaal gebied brak Leen 't Hart eveneens door. In 1951 reisde hij naar Brazilië om het carillon van Vila Formosa, een voorstad van Sao Paulo, in te wijden en daar een paar maanden les te geven aan de plaatselijke organist Adacir Ferrari.

Tweede periode: 1953-1963

Deze periode is van belang door de stichting van de Nederlandse Beiaardschool. Studenten uit het buitenland, voornamelijk uit Scandinavië en Duitsland, kwamen les halen in Amersfoort. De eerste contacten met de beiaardwereld in Noord Amerika kwamen tot stand.

Kort na zijn benoeming in 1953 als stadsbeiaardier van Amersfoort werd Leen 't Hart benoemd als docent beiaard aan de onlangs opgerichte beiaardklas van de Toonkunst Muziekschool in Amersfoort. In 1956 werd deze klas een zelfstandige Stichting Nederlandse Beiaardschool met een eigen bestuur en met Leen 't Hart als directeur van de school. Hij bekleedde deze functie tot zijn pensioen in 1984. In 1957 volgde 't Hart zijn vroegere leermeester Timmermans op als stadsbeiaardier van Rotterdam. Daarmee had hij vier banen als stadsbeiaardier: Delft, Leiden, Rotterdam en Amersfoort.

In deze periode had Leen 't Hart enkele contacten met musici in Zweden, waar hij een paar maal lessen gaf, onder andere aan klokkengieter Lars Bergholz uit Sigtuna, Hugo Melin, Par Ahlblom, Lars Magnus Holmback uit Visby en diens opvolger Lars Hemquist. Hij begeleidde de productie van de klokken voor Våsterås. In Denemarken legde hij contacten in Odense, Faaborg en Svendborg, via Johannes Sørensen.

In 1957 keurde en bespeelde 't Hart het klokkenspel voor Kassel in Duitsland in de gieterij van Schilling in Heidelberg. Met Pasen 1957 speelde hij het inwijdingsconcert in Kassel. Door dit project kregen meer Duitse steden belangstelling voor een klokkenspel. Er kwamen carillons in Frankfurt am Main, Hannover en Heidelberg, alle gegoten door Schilling en ingespeeld door 't Hart. Hij kwam in contact met Johann Baumann uit Hannover, Manfred Bögel uit Ibbenbüren, Marie-Louise Fürer uit Kassel en Gerhard Holzner uit Frankfurt am Main.

In 1961 gaf hij de eerste lessen aan de Diakonessen Zusters Lore en Barbara. Reinhardt Menger kwam voor les naar Amersfoort waar hij in 1962 zijn diploma behaalde. Karl-Friedrich Waack uit Hannover kwam in 1963 voor het eerst les nemen in Amersfoort.

In België gaf Leen 't Hart een aantal concerten en keurde hij klokkenspellen voor Genk en Tongerlo, op verzoek van de Nederlandse klokkengieten.

Vanaf 1957 wisselden 't Hart en zijn Franse collega Jacques Lannoy speelbeurten uit in Saint Amand les Eaux en Rotterdam.

De Nederlandse regering vaardigde Leen 't Hart in 1958 af als deelnemer naar het International Carillon Festival in Cobh, Ierland, waar hij in alle drie de onderdelen van een carillonwedstrijd de eerste prijs behaalde: interpretatie, arrangeren en improviseren. In 1962 en 1963 bespeelde 't Hart een reizend klokkenspel op het Zomerfestival van Scarborough in Engeland, maar omdat dit meer een commerciële dan een artistieke aangelegenheid was, sloeg hij verdere uitnodigingen voor dit evenement af.

Na een artikel over Leen 't Hart door Percival Price in het Bulletin van de Guild of Carillonneurs in North America (GCNA) van januari 1955, trok Leen 't Hart de aandacht van mensen in de Verenigde Staten. Daniel Robins uit Chicago was de eerste Amerikaan die bij Leen 't Hart op les kwam. In het begin gaf 't Hart deze lessen in Delft in het zogenaamde beiaardhuisje. In 1961 keurde 't Hart samen met Romke de Waard de klokken voor Springfield, Illinois USA, en samen met Arthur Bigelow en Staf Nees wijdde hij dit klokkenspel in 1962 in.

In 1959 reisde Leen 't Hart voor de tweede keer naar Zuid Amerika, nu om het carillon van de kathedraal van Sao Paulo in te wijden. De contacten met Adacir Ferrari werden aangehaald.

Derde periode: 1963-1973

Deze derde decade toont de ontwikkeling van de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort en de basis voor 't Harts invloed op de beiaardkunst in de Verenigde Staten, voornamelijk via zijn oud-leerlingen Dick Ladd en Lowell Smith. Het systeem van audities in de Verenigde Staten, de masterclasses en tenslotte de lessen in Amersfoort werkte uitstekend. Drie van zijn Amerikaanse studenten behaalden in Nederland de Prix d'Excellence: Dick Hudson Ladd, Larry Weinstein en Timothy Hurd.

In 1968 vierden Leen 't Hart en Rien Ritter hun 25-jarig jubileum als stadsbeiaardier van Delft. In december van datzelfde jaar kreeg 't Hart een hartinfarct. Achteraf kan men dat zien als een keerpunt in zijn loopbaan. Het noodzaakte hem zijn aandacht te verschuiven van optredens naar lesgeven, maar tegelijkertijd breidde zijn blikveld zich uit van Europa naar Amerika.

Intussen waren er nog steeds incidenteel contacten met mensen in Zweden, evenals met Denen. In Denemarken bezocht 't Hart de steden Varde, Faaborg, Silkeborg, Aalborg en Kopenhagen en ten slotte Holstebro en Logumkloster in 1973. Van lieverlede vernieuwden deze steden hun carillons, of schaften zij nieuwe instrumenten aan waarbij 't Hart dan het inwijdingsconcert verzorgde. Hij kreeg een uitnodiging aan de Deense musici Aksel Anderson en Ib Morup de beginselen van het carillonspel te onderrichten en gaf een masterclass in Aalborg.

De contacten met vrienden in Duitsland werden verstevigd en Karl Friedrich Waack uit Hannover behaalde in 1968 zijn diploma aan de Beiaardschool in Amersfoort.

Vanzelfsprekend waren er regelmatig contacten met collega's in België, eerst met Staf Nees, later met Piet van den Broek.

In 1972 werden er kort na elkaar beiaardcongressen georganiseerd in Mechelen en Rotterdam. In Frankrijk had 't Hart contact met Jacques Lannoy en in Zwitserland begon Walter Meierhans zijn activiteiten voor en rond het Albert Schweitzer Klokkenspel in Libingen. Incidenteel waren er concerten in Engeland, zoals in 1970 in Loughborough.

Maria Dolores Coll uit Barcelona, Spanje, nam laat in de jaren zestig haar eerste lessen in Amersfoort. In de Verenigde Staten kreeg oud-leerling Lowell Smith een aanstelling als beiaardier aan de Universiteit van Riverside, Californië en in 1968 nodigde hij 't Hart uit voor een masterclass. In 1971 kon oud-leerling Dick Hudson Ladd, die een aanstelling had aan de Universiteit van Ann Arbor in Michigan, een beiaardklas oprichten waar Bachelor- en Masterdiploma's aan waren verbonden. Later vertaalde Ladd het campanologieboek van Leen 't Hart en gaf hij het uit. Dick Ladd was de eerste Amerikaan die in Nederland de Prix d'Excellence voor beiaard verwierf, dat was in 1972.

In 1973 gaf Leen 't Hart een masterclass in Bloomington, Indiana, voor studenten van de Nederlander Arie Abbenes, die daar een jaar gastdocent was. Ook gaf 't Hart een masterclass in Ann Arbor voor de studenten van Dick Ladd en Beverly Buchanan. Aan het eind van zijn concertreis in 1973 gaf 't Hart nog privélessen in Charlotte in de staat Noord Carolina. Hij was betrokken bij een discussie over standaardmaten voor het beiaardklavier en hij adviseerde bij de renovatie van het Netherlands Carillon in Arlington, Virginia, bij Washington DC.

Van 1964 tot 1976 trad 't Hart bijna jaarlijks op in het Springfield Festival. In aansluiting daarop probeerde hij dan ook de jaarvergaderingen van de GCNA bij te wonen. In 1966 ging dat feest niet door omdat het Springfield Festival samenviel met de examens in Amersfoort.

Op die jaarlijkse bijeenkomsten van de GCNA beluisterde Leen 't Hart de advancement recitals van de Amerikaanse aankomende beiaardiers en selecteerde hij enkelen voor verdere studie in Amersfoort. In

1968 trokken Marjorie Tibbets en Margot Halsted zijn aandacht. Janet Dundore kwam in 1971 voor les naar Nederland. En in 1973 in Indianapolis kwam 't Hart in contact met Todd Fair en William Austin. Herman Bergink uit Victoria BC Canada kwam in 1968 voor les naar Amersfoort. In 1969 gaf Leen 't Hart het eerste van vele concerten in Victoria. Hij maakte daar een grammofonplaatje om te gebruiken bij fundraising.

Vierde periode: 1973-1983

Deze vierde periode kan worden gekarakteriseerd door grote concertreizen, door vriendschappelijke betrekkingen met de Amerikaanse families Ladd en Dundore en met veel lesactiviteiten. In 1973 werd 't Hart afgekeurd voor het beiaardierschap, voornamelijk vanwege het vele trappen klimmen. Hij bleef optreden in Amerika, waar veel torens zijn voorzien van liften. En de WCF kwam in 1978 tot stand. In 1981 onderging 't Hart een bypass operatie. Meer dan ooit concentreerde hij zich op lesgeven en publiceren.

In 1974 gaf Leen 't Hart in de Verenigde Staten privélessen aan studenten in Ann Arbor, Michigan. Hij componeerde voor hen de Ann Arbor Suite. In 1975 gaf hij op uitnodiging een masterclass in Riverside, Californie en opnieuw privélessen in Ann Arbor en in Charlotte.

Toen 't Hart lid werd van de Advancement Recital Committee van de GCNA, een soort examencommissie, introduceerde hij in Amerika zijn boek Beiaard Spelen. Er kwam een Engelstalige editie: Carillon Playing. De Engelse editie van zijn boek over Improviseren, vertaald door Lowell Smith werd nooit uitgegeven. Helaas ging het slecht met de beiaardopleiding in Ann Arbor door gezondheids- en gedragsproblemen van de docent Dick Ladd. Maar andere oud-leerlingen zetten in Amerika het beiaardonderricht voort.

In 1980 werd Leen 't Hart uitgenodigd voor de inwijding van het carillon van Berkeley in Californië. Hij componeerde bij deze gelegenheid de Berkeley Suite.

Hoewel voor de thuisblijvers in Nederland de activiteiten in de Verenigde Staten het meest in het oog sprongen, waren er ook interessante ontwikkelingen op beiaardgebied in Canada, Australië en Europa. De twee diaconessen in Hannover kwamen opnieuw voor les naar Amersfoort, evenals de twee Zwitsers Barbara Tanner en Walter Meierhans en de Catalaanse Maria Dolores Coll. Leen 't Hart wijdde het carillon van Barcelona in met een concert tijdens de Kerst van 1976. In Denemarken kwamen carillons in Holstebro, Vejle en Kolding en studenten uit de Scandinavische landen kwamen voor les naar Nederland, onder wie Peter Møller uit Logumkloster, Grethe Stur uit Holstebro, Ulla Laage uit Kopenhagen, Hans Mollerup uit Svendborg, Otto Kobke uit Holbaek en Jane Lauridsen Ostergaard uit Kolding.

In 1975 en 1978 kwam Herman Bergink uit Victoria BC les halen in Amersfoort, evenals in 1977 John Shepherd uit Loughborough, Engeland. In 1975 en 1978 kwam John Barrett uit Canberra, Australië. In 1979 gaf 't Hart masterclasses in Sydney en in Canberra, waar Paul Innes, Suzanne Magassey en Reginald Walker bij hem studeerden.

In 1973 filosofeerde Leen 't Hart met Milford Myhre over een internationale beiaardorganisatie. Hij was daar in 1972 in Rotterdam al over begonnen en had zijn ideeën in 1974 in Douai verder uitgewerkt met Jacques Lannoy.

In 1977 en 1978 reisde Leen 't Hart niet door Amerika, omdat hij veel tijd nodig had voor de voorbereidingen voor het WCF congres van 1978 in Amersfoort. Hier in zijn eigen stad zou de wereldfederatie werkelijkheid worden. Het lukte hem toen nog niet zijn Woordenboek van Beiaardtermen gepubliceerd te krijgen.

De activiteiten in Scandinavië culmineerden in het Internationale Carillon Congres in 1982 in Logumkloster. In dit jaar na zijn bypassoperatie was 't Hart daar wel aanwezig, maar hij gaf er geen concert.

Vijfde periode: 1983-1992

Op 21 januari 1984 nam 't Hart afscheid als directeur van de Nederlandse Beiaardschool. Omdat 't Harts vrouw Rie in 1984 een rugoperatie moest ondergaan zegde Leen zijn concertreis door de Verenigde Staten af. Maar hij kon wel een reis maken naar Chateaufort in Frankrijk, waar Walter Meierhand zijn Albert Schweitzer Carillon had ondergebracht.

De 't Harts brachten een vakantie door in Spanje, waar hij ook enkele concerten gaf. Dank zij de contacten met Luois Samaranch, destijds president van Catalonië, kreeg 't Hart gedaan dat Maria Dolores Coll maandelijks carillonconcerten in Barcelona kon organiseren, door Nederlandse beiaardiers. 't Hart gaf zelf de eerste concerten, daarna koos hij hiervoor Nederlandse oud-leerlingen uit. Hij reisde in 1983 ook nog een keer naar Denemarken.

De reis van 1986 door de Verenigde Staten was zijn laatste concertreis. Hij combineerde dit met het WCF congres in Ann Arbor, Michigan. Het was een teleurstelling dat zijn Dictionaire door de WCF werd afgewezen. In 1990 woonde hij het WCF congres in Zutphen niet bij. Wel gaf hij dat jaar zijn Woordenboek uit in eigen beheer.

Zijn laatste grote compositie, de Whitemarsh Suite van 1992, een opdracht van Janet Dundore, voltooide hij een maand voor zijn overlijden.

Bronnen

Gesprekken met Leen en Rie 't Hart: 1991-1992.

Archieven van Leen 't Hart: Agenda's, correspondentie over de concertreizen, plakboeken, jaarverslagen beiaardschool

Publicaties van Leen 't Hart: Handboek voor de beiaardier, Beiaard spelen, Improviseren aan de beiaard, Woordenboek van beiaardtermen.

Programmaboekjes Rotterdam

Recensies in Delftse en Rotterdamse kranten

Archieven van klokkengieterijen

Notulen van de Bestuursvergaderingen en Ledenvergaderingen van de GCNA. (Lake Wales, Florida, USA)